

je zahteven, zapleten v besednjaku in besednih novotvorbah in tako besedilo premore nič koliko kleči in nevarnosti

za prevajalca, po zaslugi prevajalke pa beremo roman tekoče.

Igor Gedrih

JOŽE TISNIKAR V LJUBLJANSKI KRKE

Srečanje s slikarskimi deli Jožeta Tisnikarja je vedno svojevrstno doživetje. Umetnik, ki je zrasel kot samouk, se je iz nepriznanja dvignil polagoma, a zanesljivo ter se uvrstil med nezatajljive oblikovalce v sodobnem slovenskem slikarstvu. Še več, s polnim priznanjem ga je sprejela tujina, tudi dosti zahtevne galerijske hiše. Po lanskoletnih razstavah v Celovcu, Gradcu, New Yorku idr. se nam ponuja prilžnost, da se znova soočamo z največjimi slikami in risbami v galeriji ljubljanske Krke. Vsekakor nudijo galerijski prostori Krke mnogo več možnosti za širši izbor kot sicer frekventirana Mala galerija, kjer je Tisnikar razstavljaval pred tremi leti.

Sedanji izbor Tisnikarjevih slik in risb zajema dela od konca sedemdesetih let pa do letos. Tu so še sledi proskture, toliko značilnega motiva poprejšnjih let, pa seveda niz drugačnim motivnih krogov, od Spreveda, Gostilne, Razpela, apokaliptičnih vizij, do Avtoportreta, Poti v prazno idr. Ekspresivna izraznost se pri Tisnikarju večkrat navezuje na simboliko, naj gre za krokarja, jato ptic, razpelo z izrazito sodobnim izrazom in sugestijo. Tisnikarjev svet je povezan s stvarnostjo, slikarska transformacija pa razodeva ta svet v bistvu pojavnosti, kot jo dojema umetnik. To, kar je Tisnikar odbral iz stvarnega življenjskega utripa, se mu razodeva ne le kot mnogokratna, vsakdanja življenjska izkušnja, ampak tudi kot temeljno vprašanje življenja in smrti. V takó izbrani motivni krog se zajeda spoznanje o minljivosti, o tragiki človeškega žitja in umiranja, ki je lahko zdaj dru-

žinsko intonirano, zdaj kot vsesplošno spoznanje. V ospredju so razpoznavne osebe kot posplošeno prizadete osebnosti, to je krog preprostih, pretežno kmečkih ljudi, ki jih je živo ranila smrt bližnjega, utaplajo si žalost v gostilni, pa so si tujci med tujci, bolečina posameznika je dostikrat povezana z nedoumljivo bojaznijo, strah v sedanosti je lahko tudi vizija strahu pred prihodnjim. Morda je premalo zapažena komponenta Tisnikarjeve palete: vsak človek v svoji enkratnosti je vseeno neskončno sam v svoji biti, četudi ga obkrožajo ljudje. To ne pomeni, da pri skupini ni možna skupna prizadetost, tedaj ima le-ta dominantno pomensko vlogo.

Sedanja razstava omogoča gledalcem, da se ob najnovejših risbah Tisnikarja primerjajo s slikarskimi deli. Risba kot osnova je pri Tisnikarju jasna, ekspresivno izrazita, zreducirana na osredje, brez odvečnih detajlov ali spremljajočih predmetov, pojavov. V jedru je tak tudi v slikarstvu, povezava med risbo in sliko je organska. Slogovna samobitnost se navezuje konstantno na prevladujoči barvi — zeleno-modra v temnih in temačnih tonih je soskladna z žalostjo, stisko človeka, strahom in negotovostjo, bojaznijo. Pri Tisnikarju je, kot vsi drugi elementi, tudi kompozicija podrejena celostnemu izrazu in celotni predstavi. Raznolikost kompozicije je mogoče razumeti kot slikarjevo organsko potrebo, da motivni in problemski krog narekujeta vse drugo, do zgradbe slike. Pri Tisnikarjevih risbah in slikah ne gre za zunanjo dramatičnost prizora, čeprav mu marsikateri motiv to omogoča; dramatična napetost izvira iz notranjih vzgibov, iz človeške ranjenosti, ta drama pa se na Tisnikarjevih platnih odvija tiho, osebno, nepriza-

nesljivo. Gledalca ne pusti neprizadega. Tisnikarjeve risbe iz preteklega leta in letos smemo imeti za najavljajoči se del tistega, kar bo sledilo kot slika.

Bogata razstava Jožeta Tisnikarja je znova potrdila organsko rast umetnika, celoten pregled razstave v Krki govori, da je umetnik ohranil nekatere konstante v načinu slikanja in v motiviki, a je hkrati izpopolnil likovna dognanja,

utrdil slogovne prvine. Ni se bati, da bi postal manierist samega sebe. Tisnikar ostaja zvest sam sebi v miselnih preokupacijah, v neprisiljenem spoznavanju tistega, kar mu je najbližje, to pa je lahko dovolj odprt svet za neizčrpne slikarske možnosti. Razvojna pot Tisnikarjevega slikarstva govori o umetniku, ki mu gre vse priznanje.

Igor Gedrih

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

V najnovejši, 98. številki italijanske revije *Uomini e libri* objavlja Arnaldo Bressan v svoji rubriki *Slovenski pisatelji* (doslej je v njej predstavil Cirila Zlobca, Toneta Pavčka, Matjaža Kmecla in Janka Kosa) pogovor z Jašo Zlobcem. Nekaj odstavkov iz tega pogovora:

A. Bressan: *Ali vidite kakšne temeljne razlike med vašo generacijo in t. im. srednjo ali celo starejšo generacijo?*

J. Zlobec: Kar se tiče vrednostnih razlik, bi bilo o čem takem seveda nesmiselno govoriti. Tudi kar se tiče sloga in senzibilnosti, bi težko govoril o visokih pregradah — na to ima brez dvoma vpliv naš komunikacijsko absolutno povezani skupni prostor. Pač pa so gotovo temeljne razlike v pojmovanju naroda in vsega, kar je s tem povezano. Starejše generacije, ki so se udeležile NOB, ko je šlo dobesedno za fizični obstoj slovenske nacije, so z vsemi temi vrednotami še zmerom ne ločljivo povezane. Njihov tradicionalni humanizem jih je spojil v včasih problematično zvezo z eshatološkim videanjem sveta. Med vojno je bila vizija o novi, socialno pravični in srečni družbi gotovo nujno in potrebno kohezivno izhodišče, zdaj, po skoraj štiridesetih letih, pa se je v marsičem sprevrgla v

svoje nasprotje. Ker se idealna družba seveda ni uresničila, sta srednja in starejša generacija v glavnem reagirali na dva tipična načina. Na eni strani resignacija, umik v nekoliko užaljeni in samopomilovalni intimizem, na drugi na značilna heglovskaja reakcija: toliko slabše za dejstva, če niso v skladu z vizijo. Del moje generacije — se pravi tisti, ki smo aktivno izkusili temeljni evropski prelom, ki se je dogodil konec šestdesetih in na začetku sedemdesetih let — je v marsičem razbremenjen te mrtve teže preteklosti. Čeprav se za nevidezno sproščenostjo in nonšalanco pogosto skrivajo travmatični občutki odtujenosti in izkorinjenosti (ne naključno je bila v teh letih vodilna avantgardna literarna smer poimenovana reizem). Osebnost v vseh teh spremembah vidim predvsem dokončni somrak vsakršne ideologije, možnost in hkrati nujnost, da osvobojeno preverimo človeške odnose, da vrnemo dostojanstvo državljanškemu pogumu, odgovornosti, zavesti o medsebojni človeški odvisnosti. Da dopustimo, še več, da terjamo svobodo za vse marginalne oblike življenja. Da se posameznik ne bo moral več podrežati družbenim normam kot obvezujočim moralnim kanonom. Da družba preseže stopnjo, na kateri se razredni privilegiji preblajajo v maske moralnih norm, in da se po drugi strani za vselej odrečemo razrednemu sovraštvu kot osnovni dinamiki družbenega razvoja.